

האירופי, בריטניה, הונגריה, ארה"ב ויפן. אך, לאור היקף בעיית המוקשים בשטחי אורבייג'ן המשוחררים והנפגעים במלחמה, רמת התמיכה הבינלאומית הנוכחית אינה מספקת. נראה כי פתרון יעיל לבעיה זו, שהיא בינלאומית במהותה, אפשרי כתוצאה משיתוף פעולה בינלאומי. ❁

בשטחים המשוחררים מכיבוש וגם בשטחים שנפגעו במלחמה, ועל אמצעי הזהירות הנחוצים בעניין זה. העבודה החינוכית מתבצעת בשיתוף פעולה עם מוסדות ממשלתיים אחרים ומחלקות שונות של האו"ם כגון תוכנית הפיתוח (UNDP), קרן החירום הבינלאומית לילדים (UNICEF), הנציבות האו"ם לפליטים (UNHCR), וכן מספר ארגונים מקומיים שאינם ממשלתיים. במהלך התקופה האחרונה אורבייג'ן קיבלה סיוע במאבק בסכנת מוקשים מהאיחוד

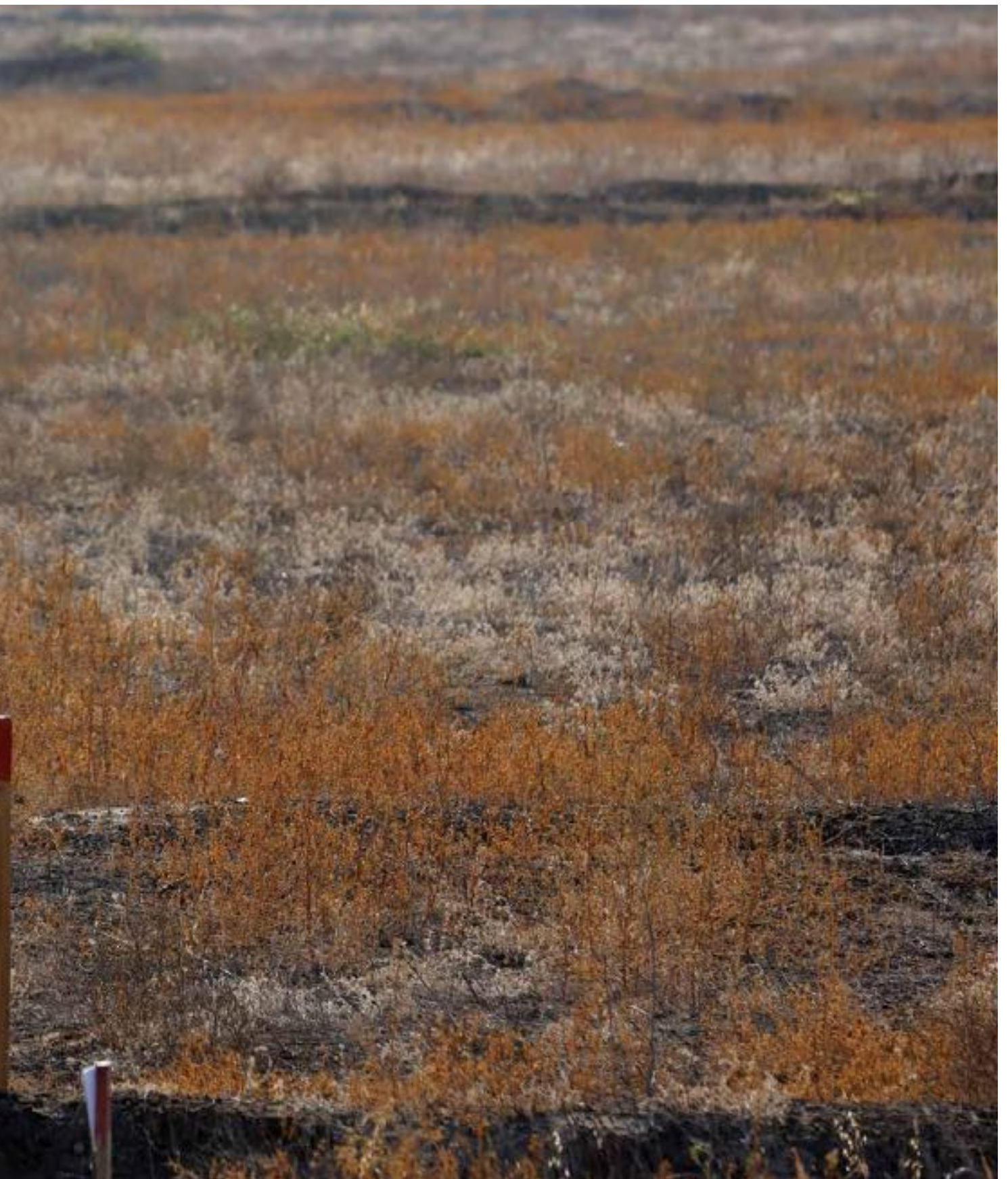
אחרות בשטח של אזרבייג'ן. במהלך כמעט שלושת העשורים של כיבוש שטחי אזרבייג'ן שקדמו למלחמת קרבאך השנייה, נהרגו בפיצוץ המוקשים בסך הכל 3,383 בני אדם, שביניהם 358 ילדים ו-38 נשים.

כל זה מגביר עוד יותר את הרלוונטיות של אמצעים חינוכיים בנושא הסכנות של מטעני חבלה, שהופקדו גם על **AHAMA**. אמצעים אלה כוללים את העבודה ליידע את האוכלוסייה על סכנת מוקשים ותחמושות שלא התפוצצו

ושחבולג באגדאם, סוגבושאן בטרטר, יוחארי וייסאלי ויאגליוונד בפיזולי התרחשו תקריות מוקשים מחוץ לקו המגע הקודם בין הכוחות האזרבייג'ניים והארמנים.

על פי הסטטיסטיקה, במהלך התקופה בין ה-10 בנובמבר 2020, כאשר נחתמה ההצהרה המשולשת על הפסקת פעולות האיבה בחזית ארמנית-אזרבייג'נית ל-21 ביוני 2023, 304 אנשים נפגעו, מתוכם 57 בני אדם נהרגו, 247 בני אדם נפצעו כתוצאה מפיצוץ מוקשים ותחמושות

בשטח של 0.31 דונם בכפר אשגי-סיידאחמדלי שבאזור פיזולי. ככלל, רוב המוקשים שנמצאו בשטחי אורביג'ן ששוחררו מהכיבוש הארמני הם מוצרים מתוצרת ארמנית המותאמים למוקשים מסוג PMN-E ו-OZM-72. בנוסף, במהלך פעולות פינוי המוקשים, התגלו ונוטרלו מספר רב של תחמושות מצרר שנאסרו לשימוש על פי אמנות בינלאומיות, לרבות LAR160 ו-9N235.

העובדות הנ"ל מוכיחות בבירור את רצונו של אנשי הצבא הארמני לנקום באזרחים על התבוסה במלחמה, ולגרום לכמה שיותר קורבנות בקרב אזרחי אורביג'ן השלווים.

זה, בתורו, מראה שארמניה ממשיכה לנקוט בעמדה לא בונה, והיא יוצרת מכשולים בכל דרך אפשרית לייצוב המצב ולתהליך הפיוס באזור לאחר סיום הסכסוך. למרבה הצער, מלחמת המוקשים של ארמניה נגד אורביג'ן נמשכת בהפסדים. אז, במהלך התקרית בבית הקברות בכפר יוסיפג'אנלי שבאזור אגדאם, נהרגו ונפצעו קשה חמישה בני משפחה אחת. תקרית דומה אירעה בכפר סואראסי שבמחוז לאצ'ין. עלינו לציין שבכפרים כגון גולאבירד בלאצ'ין, דשאלטי בשושא, נוזגאר ומהטילי בג'בראייל, ברטז ובנגילאן, סיגנאג בחוג'אלי, חאנליג בגובאדלי, מרזילי

חקלאיים, בגנים ובחוות, ביערות, בבתי קברות ובחפירות. במהלך התקופה שלאחר המלחמה בשנת 2020, בוצעו עבודות פינוי מוקשים בשטח של יותר מ-83 אלף דונם ששוחרר מהכיבוש. בשנת 2023, הפעילויות הללו מתוכננות להשתרע על שטח של 50,000 דונם. כמו כן, ניתנת תשומת לב מיוחדת לאזורי מגורים ושטחים המיועדים לביצוע פרויקטי תשתית. במהלך מבצע לפינוי מבני מגורים בכפרים זווה וסוס שבאזור לאצ'ין באזרבייג'ן, התגלו מיני מלכודות שהופעלו באמצעות תילים שהותקנו בכניסות לבתים וחצרות בית. נתגלו גם מוקשים מסוג PMN-E מתוצרת ארמניה, שמתחתם הונחו רימוני יד - ללא ספק על מנת להשיג פיצוץ חזק יותר ויותר קורבנות. בנוסף לכך, במהלך פעולות פינוי מוקשים בשטחים המשוחחררים של אזור אג'דאם, נתגלו מטעני חבלה בלעדיים בעלי עוצמת הרס גבוהה. המתקנים אלו הם מורכבים מרקטת טורבו-סילון בקוטר 240 מ"מ מסוג 9M24F ו-30 או יותר פצצות מרגמה בקוטר 120 מ"מ והיו קשורות זו לזו וקבורות באדמה בצדי הדרכים. לא קשה לדמיין איזה סוג של הרס ונפגעים עלולים להיגרם כתוצאה מפיצוץ מתקן כזה המכיל 3-4 ק"ג של חומר נפץ.

בתעלות מים ולאורך גדות הנהרות טרטר, גארגר-צ'אי, חאקארי, חאצ'ין-צ'אי, כמו גם בכאהריזים, כלומר, מקורות תת-קרקעיים של מים מתוקים, התגלו מוקשים רבים שלא התפוצצו. התגלו גם 86 מוקשים נגד טנקים ו-35 נגד אדם

שדות מוקשים (RAMS – Remote Aerial Minefields Survey), מה שתורם ליישום מיטבי ומדויק של פעולות טכניות ולא טכניות. את התפקיד העיקרי במערכת זו ממלאות מצלמות תרמיות ברגישות גבוהה על רחפנים, שמהם הנתונים מועברים ומעובדים על ידי בינה מלאכותית. ANAMA שברשותה הציודים והאמצעים המכניים העדכניים ביותר, מגדילה גם בהדרגה את מספר צוותה ומרחיבה את בסיסה החומרי והטכני. החבלנים המתגייסים עוברים קורסים תיאורטיים ומעשיים בנושאים "הורדת מוקשים הומניטרית", "פינוי בשדה הקרב", "עזרה רפואית ראשונה" ונושאים נוספים. כמו כן מאורגנים קורסי הכשרה מתקדמים, לרבות לראשי קבוצות, מחלקות ומפקחים. בנוסף, ANAMA מעבירה קורסים עבור חבלנים ממדינות אחרות, כמו גם חבלנים ממבנים לא ממלכתיים ופרטיים שעוסקים בפינוי מוקשים של שטחים משוחחררים.

בהתאם לנתונים ראשוניים שהגיעו ל-ANAMA במהלך הפעילות בשטחים המשוחחררים מכיבוש, נקבעה דרגה גבוהה של זיהום מוקשים על שטח של 158,873 דונם, ודרגה בינונית ונמוכה - על שטח של 732,567 דונם.

רמה גבוהה של מוקשים נצפית בעיקר בשטחים של ערים וכפרים שנהרסו ונחרבו עד היסוד, גנים ושטחים זרועים, בתי קברות, וכן באדמות לאורך קו המגע לשעבר של הכוחות המזוינים. מוקשים מתגלים לרוב לאורך גדות נהרות ותעלות, בכבישים או בצידי הדרכים, בשטחים

שלא התפוצצו בשטחי הארץ המשוחררים. בסך הכל, לאחר תום המלחמה בשטחים המשוחררים, התגלו ונוטרלו יותר מ-89 אלף מוקשים ושאר תחמושות שלא התפוצצו. יש לציין כי ההתמודדות עם סכנת מוקשים קשורה באופן ישיר ועקיף לנושאים של פיתוח בר קיימא. ב-2 במרץ 2023, בפסגת תנועת הבלתי-מזדהות נגד COVID-19 שהתקיימה בבאקו, נשיא אזרבייג'ן אילהם אלייב הציע להקים קבוצה של מדינות בעלי דעות דומות שגם נפגעו ממוקשים כדי למשוך תשומת לב בינלאומית לבעיית זיהום מוקשים. יחד עם זאת, צוין כי רבות מהמדינות החברות בתנועת הבלתי מזדהות הן בין המדינות המזוהמות במוקשים ובתחמושות שלא התפוצצו. בנוסף ל-ANAMA, פינוי מוקשים של שטחים משוחררים מתבצע על ידי אגפים מבניים רלוונטיים של משרד ההגנה של אזרבייג'ן, משרד מצבי חירות ושירות משמר הגבול הממלכתי, מספר חברות מקומיות, כמו גם ארגונים זרים שמכותיים בתחום זה כגון RPS, MAG, Safe Lane.

פעולות פינוי מוקשים מתבצעות באופן ידני, בעזרת אמצעים מכניים מיוחדים ובעזרת בעלי חיים. בהתאם לסטנדרטים הבינלאומיים בתחום פינוי המוקשים (IMAS), נעשה שימוש פעיל במערכת הסקר האווירי המרוחק של

ווגאר סולימנוב,
יו"ר מועצת המנהלים של הסוכנות לפינוי מוקשים
של רפובליקת אזרבייג'ן

מלחמה שקטה

זהו התנאי העיקרי להתנהלות עבודות שיקום ובנייה באדמות המשוחררות בצורה בטוחה והחזרת האוכלוסייה לכאן במסגרת תכנית השיבה הגדולה, הנחשבת לאחד מסדרי העדיפויות של המדינה בתקופה שלאחר הסכסוך. עלינו לציין כי 143 אזרחי אזרבייג'ן נהרגו או נפצעו בדרגות שונות של חומרה עד כה כתוצאה מפיצוץ מוקשים - ככלל, באזורים לא צבאיים שבהם היו בעבר מתקנים אזרחיים שונים. ANAMA, שנוסדה בשנת 1998, אורגנה מחדש בהוראת נשיא הרפובליקה לאחר הניצחון במלחמה הפטריוטית של אזרבייג'ן בשנת 2020 על מנת ביצוע משימות חדשות וקיבלה מעמד של ישות משפטית ציבורית. מאז, הארגון פועל בכיוון פינוי המוקשים ושאר תחמושות

ט ור המוקשים שמבצעת ארמניה נגד אזרבייג'ן ממשיך לגבות חיים. לפי מחקרים בינלאומיים, אזרבייג'ן נכללת ברשימת המדינות עם זיהום המוקשים הגבוה ביותר. אלו הן השלכות הכיבוש הארמני של כמעט 20% משטחה של המדינה - אזורים הרריים ומישוריים של קרבאך במשך שלושה עשורים. במהלך השנים, הפולשים לא רק הפכו את האדמות הכבושות לאפר, אלא גם כרו אותן כמעט לחלוטין. מיד לאחר סיום הכיבוש הארמני ב-2020, החלה הסוכנות לפינוי מוקשים (ANAMA) בעבודה שיטתית לפינוי מוקשים בשטחים המשוחררים שנפגעו מהמלחמה.